

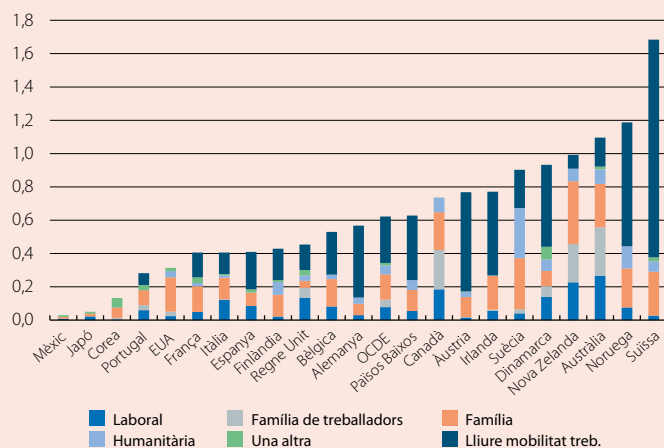
IMMIGRACIÓ: IMPACTE I PERSPECTIVES

El fenomen de la immigració als països avançats: de la percepció a la realitat

En una enquesta recent, realitzada a 14 països, es va preguntar als ciutadans quin percentatge de la població creien que era immigrant. La resposta mitjana va ser que aquesta proporció era del 24%, una mica més del doble que la xifra real. En alguns països, la desviació era extrema: als EUA, la proporció de població immigrant percebuda era del 32% (el 12% en la realitat) i, a Itàlia, del 30% (la xifra real era del 7%).¹ No es tracta de resultats atípics, ja que es confirmen enquesta rere enquesta.² Es tracta de l'únic biaix de percepció sobre el fenomen migratori existent? En absolut. En un altre sondeig, s'interrogava als britànics sobre la composició de la immigració, distingint entre immigrants d'origen comunitari i altres procedents de fora de la UE. De nou, la percepció i la realitat van divergir, ja que es creia que el 25% dels immigrants eren de la UE, quan, en realitat, ho eren el 37%.³ Probablement, perquè, quan l'immigrant és més semblant a nosaltres, tendim a no percebre'l com un estranger. I això importa, perquè, segons l'Eurobaròmetre, mentre que el 58% dels ciutadans de la UE té una percepció força o molt negativa dels immigrants de fora de la UE, aquesta xifra es rebaixa una mica en el cas dels immigrants de la UE i se situa en el 36%. Si, a més a més, es tracta de fenòmens relativament recents, com els refugiats per motius polítics, els biaixos encara són majors: segons l'estudi «Humanitarian Index» del 2016, els alemanys i els francesos creien que havien acollit cinc vegades més refugiats sirians dels que realment havien rebut.

Fluxos de migracions per categoria, 2013 *

(% de la població total)

Nota: * Migrants permanents.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'OCDE.

d'immigrants, a Israel, la ràtio disminuïa en 8,6 p. p. Precisament, la velocitat a la qual canvia l'estoc és un dels factors que, segons la literatura, explica la preocupació o l'ansietat de l'opinió pública sobre el fenomen migratori, preocupació que, al seu torn, pot alimentar el biaix de percepció.⁴

El segon error de percepció esmentat més amunt se centra en l'àmbit de les categories o tipologies de migrants, en especial en les que podríem anomenar «no tradicionals», com els asilats per causes humanitàries. El 2014, i com ha succeït en els últims anys, la tipologia principal d'immigrants que van entrar als països de l'OCDE s'engloba en les anomenades «migracions familiars», que arriben a representar un terç de totes les entrades d'immigrants.⁵ La segona categoria són els immigrants que procedeixen de països amb acords de lliure moviment de persones (situació que afecta, principalment, els països europeus, siguin o no comunitaris). Aquestes dues categories representen gairebé dos terços de les entrades d'immigrants a l'OCDE. La tercera tipologia, a

I, bé, si la percepció del fenomen migratori és errònia, quina és la seva realitat? Pel que fa al primer biaix identificat, el vinculat al volum o al nivell total de la immigració, cal oposar una realitat més moderada: el 2014, per al conjunt de països de l'OCDE, l'estoc d'immigrants nascuts fora del país representava, aproximadament, el 13% de la població. Es tracta d'una xifra que, malgrat els forts vaivens cíclics de les economies avançades en els últims anys, ha variat només de forma gradual: el 2000, la proporció era del 10%. Lògicament, aquesta evolució del conjunt integra una disparitat notable de situacions nacionals. Així, Espanya, per exemple, se situava, el 2014, en una proporció del 13,2%, una xifra semblant al 13,3% d'Alemanya o al 13,4% dels Estats Units, però significativament allunyada del 28,9% de Suïssa o del 28,5% d'Austràlia, en l'extrem superior de la mostra, o del 0,8% de Mèxic o de l'1,7% del Japó, en l'inferior. També difereix la velocitat a la qual s'ha arribat a l'estoc actual d'immigrants: durant el període 2000-2014, mentre Espanya veia augmentar en 8,4 p. p. la proporció

1. Ipsos MORI (2014), Enquesta «Perceptions are not reality: Things the world gets wrong».

2. Per exemple, en una enquesta anterior, de Transatlantic Trends (2010), se situava la proporció d'immigrants sobre la població total percebuda en el 25% a Itàlia, enfront de la realitat del 7%, o en el 39% als EUA, enfront del 14% real.

3. Ipsos MORI (2016), Enquesta «European Union, the Perils of Perception».

4. Vegeu World Migration Report 2011, International Organization for Migration.

5. Les migracions familiars són les que integren familiars directes d'un ciutadà resident al país, ja sigui nacional o estranger, com la seva esposa o els seus fills.

notable distància de les anteriors, és la dels immigrants per motius laborals. Són encara menors les entrades d'immigrants per motius humanitaris i les considerades «familiars dels treballadors».⁶

Per tant, el biaix que podem anomenar de composició, és a dir la diferència entre la tipologia d'immigrants realment registrada i la percebuda, es posa de manifest en les xifres anteriors. Una part important dels immigrants (en especial, els que es mouen sota la categoria del lliure moviment de persones europeu), probablement, tendeixen a ser percebuts com més semblants als habitants dels països de destinació, de manera que el biaix que es produeix és, com hem vist, el d'infraestimar-ne la importància. En canvi, categories noves, que habitualment reben una notable atenció mediàtica, com els refugiats per motius humanitaris, se sobreestimen de manera significativa, i, a més a més, es tendeix a pensar que és un fenomen recent, quan, en realitat, és un flux d'entrada força recurrent en el període del 2008 al 2014.

Aquests dos biaixos –el del nivell i el de la composició– no són, en absolut, curiositats acadèmiques. Les percepcions ciutadanes condicionen, d'una manera o d'una altra, la qualitat de la convivència, les possibilitats d'integració i les polítiques d'immigració (per a una revisió d'aquestes polítiques, vegeu l'article «Les polítiques d'immigració: no solament entrar, sinó també integrar-se», en aquest mateix Dossier). Per tant, és més fàcil (o, més aviat, menys difícil) dissenyar-les de forma adequada si la realitat de la immigració és coneguda pels actors econòmics. A més a més, les tendències de futur permeten pensar que, als països avançats, el creixement de la població s'equipararà, en gran manera, al creixement per la via de la immigració.

Segons les Nacions Unides, entre el 2015 i el 2050, el creixement vegetatiu de la població (naixements menys defuncions) dels països de rendes altes serà, aproximadament, de 20 milions de persones, mentre que l'aportació de la immigració neta serà de 90 milions o, el que és equivalent, el 82% del creixement de la població derivarà de la immigració. No obstant això, no s'ha de perdre de vista que, als països avançats, la proporció d'immigrants sobre la població passarà de representar una xifra de l'ordre del 13% de la població el 2015 al 18% el 2050. Un canvi important, però, en qualsevol cas, no un gir copernicà en la composició de les societats avançades.

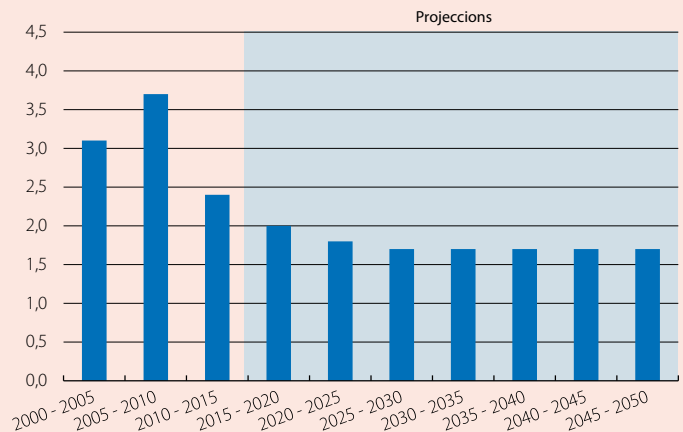
Malgrat tot, i atesa aquesta projecció, és important que el fenomen migratori, si més no, sigui percebut en termes realistes i no de mites o falsedats. S'atribueix al sociòleg Auguste Comte la frase «la demografia és la destinació». Parafrasejant-lo, i amb les projeccions anteriors a la mà, la immigració és el futur per a moltes societats avançades, i, per preparar-se, millor partir d'una anàlisi basada en fets. Confiem que el present Dossier, que integra articles que exploren les polítiques migratòries («Les polítiques d'immigració: no solament entrar, sinó també integrar-se»), els efectes econòmics de la immigració («L'impacte econòmic de la immigració») i alguns aspectes del cas espanyol («Fenomen migratori a Espanya: de la immigració a l'emigració?»), sigui el nostre gra de sorra per construir una imatge ajustada a la realitat d'una dinàmica de present i de futur d'importància total.

Àlex Ruiz

Departament de Macroeconomia, Àrea de Planificació Estratègica i Estudis, CaixaBank

Perspectives migratòries a llarg termini a les economies avançades

Taxa de migració neta mitjana anual (per 1.000 habitants)

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de les Nacions Unides.

6. En aquesta categoria, s'inclouen, per exemple, els reagrupaments de famílies amb membres que han arribat prèviament al país de destinació.